

De strategie
van
Rik Coolsaet• NEOCONS
GIJZELEN VS

17 januari 1991. Irak valt Koeweit binnen. Rik Coolsaet, toenmalig adjunct-kabinetschef bij het ministerie van Defensie, wordt uit bed gebeld. Hij moet onverwijd de diplomatieke aspecten van het conflict behartigen. De krijtlijnen waarbinnen hij moet werken: een vreedzame oplossing, in het kader van de VN. Samen met Duitsland en Frankrijk streeft België naar een diplomatiek antwoord... tot de militaire interventie uitbarst.

Februari 2003, de vooravond van Golfoorlog II. Professor Rik Coolsaet (vakgroep Politieke Wetenschappen) noemt op het TV-journaal tot verbijstering van velen de oorlog onafwendbaar. Hij publiceerde enkele weken voordien het boek 'De Wereld na 11 september', waarin hij bijna dag-aan-dag de verhanding van het Amerikaans buitenlands beleid beschrijft. In dat boek wijst hij enigszins profetisch op de centrale positie die Saddam Hoessein inneemt: 'Irak is in alle opzichten het echte proefterrein voor het nieuwe Amerikaans buitenlands beleid'.

WAPENS VERNIETIGD

In de weken die daarop volgen lijkt de geschiedenis zich te herhalen. Nu aangestuurd door een ander kabinet van

Buitenlandse Zaken gaat België opnieuw op de rem staan om de 'oorlogslogica' te vertragen, opnieuw samen met Duitsland en Frankrijk.

Rik Coolsaet: "Dat is helemaal niet verbazingwekkend. De prioriteiten op de Belgische diplomatieke agenda zijn grosso modo dezelfde als in 1991. Samen met Frankrijk en Duitsland wil België de VN-inspecteurs in Irak meer tijd gunnen. Het alternatief ligt voor de hand: laat de inspecteurs hun werk doen.

Maar bieden inspecteurs voldoende garanties dat Irak ontwapent?

Rik Coolsaet: We hoeven niet zover te zoeken om die vraag te beantwoorden. Het inspectieregime, zoals dat verliep tussen 1991 en 1998, heeft in die zeven jaar meer nucleaire, biologische en chemische wapens, en de infrastructuur ervoor, vernietigd dan alle militaire operaties samen, inclusief de Golfoorlog.

Waarom reageren de Amerikanen dan zo furieus?

Het doorkruist een campagne tegen Saddam Hoessein die al begon in het midden van de jaren 90. De neoconservatieven werden weliswaar nog afgeremd door de

Rik Coolsaet

Info

Prof Rik Coolsaet
vakgroep Politieke Wetenschappen
Universiteitsstraat 8
9000 Gent
Tel. 09 264 68 70

Democratische president Clinton. Maar hun idee vond niettemin opgang.

Zij zijn van oordeel dat de VS als ongeëvenaarde militaire macht de missie heeft om de wereld te kneden naar hun visie. Het verzet van enkele NAVO-landen zien zij dan ook als een uitdaging van hun leiderschap, zelfs als heiligschennis.

In uw boek 'de wereld na 11 september' beschrijft u de opkomst van deze 'neoconservatieven'. Wie zijn het?

De neocon vindt je ondermeer tussen de civiele ambtenaren van het Pentagon. Samen met vice-president Dick Cheney, defensie-minister Donald Rumsfeld en zijn adjunct Paul Wolfowitz zijn ze erin geslaagd om Amerika te kapen. In het begin van 2002 haalden ze de bovenhand en begonnen ze de publieke opinie te bewerken om een actie tegen Irak voor te bereiden. Daarbij hebben ze onder andere het Pentagon, het politieke establishment en de CIA schaakmat gezet. Pas in de zomer van 2002 beseftte de tegenpartij hoe ver de besluitvorming al gevorderd was.

Hun tegenoffensief in de pers mocht niet meer baten: na 11 september heeft de president laten merken dat een

oorlog met Irak menens was.

Ligt 11 september aan de basis van het conflict?

In de sfeer van ontredde reflex en verdedigingsreflex net na de aanslagen, werd besloten tot een operatie tegen Afghanistan. Maar, bijna als een voetnoot, zijn de neoconservatieven erin geslaagd ook een actie tegen Irak eraan vast te haken, ook al had 11 september niks te maken met Irak. De vrees voor een nieuwe terroristische aanslag, uitgevoerd met Irakese massavernietigingswapens, werd misbruikt om de Amerikaanse bevolking te mobiliseren.

Dit is geen oorlog om olie?

De neocons willen eerst en vooral de machtspositie van de VS beveiligen tegen gelijk welke staat die het leiderschap van de VS in vraag stelt. Controle over olie maakt daar een onderdeel van uit.

Maar uiteindelijk ijveren ze voor een Amerikaans imperium dat te vergelijken is met het Britse imperium van de 19de eeuw. Irak is daarbij een heel belangrijke tegenstander omdat Saddam Hoessein de ambitie heeft om de kaart van het Midden-Oosten te hertekenen met Irak als centrum. Daardoor krijg je een botsing van twee

Saddam Hoessein en Amerikaanse neocons op een crash-koers

gelijkaardige geopolitieke ambities.

Er is echter een groot verschil tussen het voormalige Britse en het huidige Amerikaanse imperium. De Britse publieke opinie was in de 19de eeuw een enthousiast voorstander van de uitbreiding van het grote Britse koninkrijk. Bij de Amerikaanse bevolking is er vandaag geen groot draagvlak voor het streven naar expansie.

Daardoor krijg je signalen van angst, onzekerheid en twijfel over de oorlog wat wijst op het bestaan van een 'ander Amerika'.

Welke rol kan dat 'andere Amerika' spelen?

Het kan de doodsteek betekenen voor de imperiale ambitie van de neoconservatieven. De geschiedenis leert ons dat een imperium enkel kan standhouden als het op een heel sterke economische basis en op een heel sterke politieke achterban kan rekenen.

Economisch zal een wat langere oorlog de VS harde klappen toedienen. Vooral de olieprijs, die blijven stijgen in tijden van onzekerheid en oorlog, zullen zwaar doorwegen

op dat herstel.

En de politieke achterban kampt met de discussie of de VS tegelijkertijd een imperium en een democratie kan zijn.

Zo is het inkijken van privé-financiële informatie nu mogelijk dankzij de Patriot Act. Door de 'oorlogspsychose' na 11 september riep president Bush immers een uitzonderingstoestand uit.

Kan 'het andere Europa' een rol spelen?

De breuklijn door Europa valt voor een deel samen met de ideologische tegenstelling tussen links en rechts. De pro-Amerikaanse strekking bestaat met uitzondering van Groot-Brittannië uit rechts-conservatieve regimes zoals Spanje, Portugal en Italië en een aantal Centraal-Europese staten.

Daartegen staat het andere Europa van Duitsland en Frankrijk, waar ook België bij aansluit, alsook Scandinavische en andere landen. Precies dat andere Europa biedt de basis voor een alternatieve multilaterale wereldorde en kan steun vinden bij de overige leden van de Veiligheidsraad.

Een natuurlijke medestander zijn de Arabische landen die Saddam wantrouwen en hem liever aan banden zien gelegd worden, zonder de destabiliserende effecten van

een oorlog. Een laatste medestander is precies dat andere Amerika, dat sceptisch blijft tegen de militaire Irakfixatie van de Bush-administratie.

Welke strategie zou u de Europese diplomatie aanraden?

Neem een voorbeeld aan de neocons. Als je ziet hoe een kleine groep gedecideerde besluitvormers door netwerking in staat is om het beleid van een land te bepalen, dan kan iemand anders dat ook.

Op het ministerie van Defensie en het ministerie van Buitenlandse Zaken heb ik ervaren dat besluitvorming ook afhangt van specifieke personen met specifieke ideeën op specifieke momenten: *the right person on the right place at the right time*.

Je kunt nooit een revolutie veroorzaken waarbij je alles omver gooit. Maar ik geloof wel in de lange mars door de instellingen. Politiek is maakbaar. Als ik daar niet meer zou in geloven, zou ik alleen nog gaan diepzeeduiken in Zanzibar.

DE WERELD NA 11 SEPTEMBER

In dit essay, gepubliceerd een jaar na de grootste terreurdaad in de recente Amerikaanse geschiedenis, tracht Rik Coolsaet mythe en realiteit te ontwarren en wat vandaag voor een evidentie doorgaat, van een vraagteken te voorzien. Het verhaal van de al-Qa'ida veteranen, de clash tussen de Amerikaanse ministers Rumsfeld en Powell, de reikwijdte van de Pax Americana,... Het essay van Rik Coolsaet leest bijna als een politieke thriller.

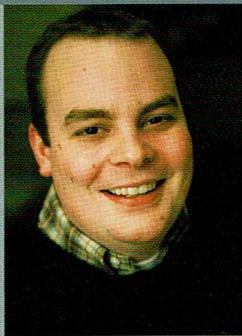
De Wereld na 11 september, Rik Coolsaet, in de serie Demokritos, mededelingen van de vakgroep Politieke Wetenschappen van de Universiteit Gent, 79 blz, Academia Press, 2002. ISBN 90 382 0414 0, € 5,00.
www.academiapress.be

EN ALS JE HET DE STUDENTEN VRAAGT

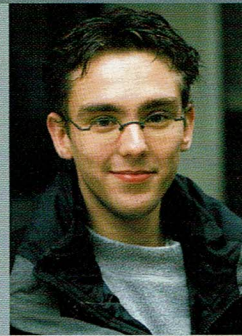
ENKEL ONDER VN-VLAG Voorzitter Mathias De Clercq Liberaal Vlaamse Studentenverbond

'Een unilateraal optreden van de VS kan hoegenaamd niet. Zoiets zo een precedent scheppen met alle gevolgen van dien, zowel in het Midden-Oosten, als op wereldvlak. Al is Hoessein een ware dictator en treedt hij de mensenrechten met de voeten, toch dient elke interventie gelegitimeerd te worden door de VN. Diep treurig is de complete afwezigheid van een gezamenlijk Europees standpunt. Het wordt hoog tijd dat de Europese Unie een gemeenschappelijk Europees defensiebeleid uitbouwt.'

EUROPA STOPT ZICH WEG Voorzitter Thomas Lenné Christen-Democratische Studenten

'Europa slaat een belachelijke figuur: met drie permanente leden in de Veiligheidsraad kan het nog steeds geen duidelijke Irak-politiek uittekenen. Enerzijds neemt het deel aan de anti-oorlogsretoriek, maar anderzijds zal het na afloop van de oorlog als eerste in de rij staan om goedkope Texaco- en Esso-olie aan te kopen. Terwijl de woede van de hele (Arabische) wereld op de VS terecht komt, zit Europa veilig onder zijn Amerikaanse paraplu. Hoelang kan Europa dit spelletje volhouden?'

DIT IS MIJN OORLOG NIET Voorzitter Christophe Ramont Animo (alias Jongsocialisten)

'Ieder mens met gezond verstand, en ik reken mezelf graag bij die groep, is tegen een oorlog, zeker als er geen nieuwe VN-resolutie komt. Mocht zo'n nieuwe resolutie wonderbaarlijk toch het leven zien, dan nog mag Belgische deelname aan de oorlog geen evidentie zijn. Actieve steun, zoals het sturen van troepen, is uitgesloten. Eigenlijk mag België enkel tussenkomen als een Navo-partner aangevallen wordt. Dan moeten we wel onze verantwoordelijkheid nemen. In alle andere gevallen is dit enkel een oorlog van George W. Bush.'